

Állatasszisztált terápiák lehetséges szerepe a klinikai javulásban és az életminőség javításában

Doktori tézisek
Dr. Mittly Veronika

Semmelweis Egyetem
Mentális Egészségtudományok Doktori Iskola

Témavezető: Dr. Purebl György, egyetemi tanár

Hivatalos bírálók: Dr. Cserháti Péter, egyetemi docens
Dr. Bender Tamás, az MTA doktora,
egyetemi tanár

Komplex vizsga szakmai bizottság:

Elnök: Dr. Bereczki Dániel, az MTA doktora, egyetemi tanár

Tagok: Dr. Simoncsics Eszter, osztályvezető főorvos

Dr. Fontanini Daniele Mariastefano, egyetemi
tanársegéd

Budapest, 2025

1. Bevezetés

Állatasszisztált intervenciónak nevezzük azt az állatokkal folytatott fejlesztő tevékenységet, amikor valamely speciális cél megvalósítása (oktatás, gyógyítás stb.) állatok bevonásával történik. Állatasszisztált intervenció a gyakorlatban állatasszisztált aktivitás vagy állatasszisztált terápia formájában valósul meg. Állatasszisztált terápia során célorientáltan képzett terápiás állat segítségével, képzett terápiás állat felvezető ill. az adott területen jártas szakember részvételével végzünk terápiás beavatkozást egészségük valamely aspektusában károsodott emberek körében, amelytől a betegek pszichés illetve fizikális állapotának, szociális funkcióinak és kognitív eredményeinek javulását várjuk (Fine 2015). Napjainkban számos szociális-, közoktatási- és egészségügyi intézményben alkalmaznak állatasszisztált terápiát, főként kutyaterápiát mind gyermekek, mind felnőttek körében (Halm 2008, Reed et al 2012). Több kutatás is bizonyította az ember-állat kapcsolat egészségre gyakorolt jótékony hatásait (Nimer et al. 2007, Halm 2008, Mangalavite 2014, Turner 2002) Azonban jól megtervezett, átfogó kutatás igen kevés készült a témában, miközben a témával foglalkozó szakemberek egyre több evidenciával szolgáló kutatás levezetését és tanulmány megjelenését szorgalmazzák. Az állatasszisztált terápia egészségügyi

intézményekben, illetve betegek körében való alkalmazása egyre inkább elterjedtebb hazánkban is. Nagy segítséget nyújthat egy terápiás állat bevonása rehabilitáció során is, amely során célunk azoknak a személyeknek, akik mindennapi életükben egészségügyi okokból vagy előrehaladott korukból kifolyólag funkciókárosodást szenvedtek, olyan ellátást nyújtani, amely segíti őket abban, hogy önállóságukat részben vagy egészen visszanyerjék (Katona 2004). A klinikusok adjuváns, kiegészítő terápiás lehetőségként tekintenek a terápiás állat jelenlétére, amely az orvosoknak, illetve terapeutáknak nagy fokú segítséget nyújt a beteg biopszichoszociális szemléletű kezeléséhez (Mio et al 2006, Parish-Plass 2008).

2. Célkitűzések

Rendszerezett irodalmi áttekintésünk során célunk volt összegezni a kutya-, illetve ló asszisztált aktivitás és terápia hatásait Parkinson kórban, cerebrovascularis betegségben vagy sclerosis multiplexben szenvedő betegek körében. Emellett a kutatások minőségi mutatóinak meghatározását is célként fogalmazzuk meg.

Randomizált kontrollált kutatásunk célja, hogy bizonyítsuk a kutyaterápia, mint adjuváns terápia potenciális helyét és létjogosultságát a rehabilitációs medicinában.

Felvetésünk szerint mind a 3 hetes standard rehabilitációs program, mind pedig a heti 1x45 perces kutyaterápiás foglalkozással kiegészített standard rehabilitációs program szignifikánsan mérsékli a betegek depressziós tüneteit, szorongásukat, szignifikánsan csökkentik a betegek által érzékelt fájdalmat és betegségterhüket, emellett pedig szignifikánsan javítják a betegek életminőségét. Hipotézisünk alapján a kutyaterápiában részesülő résztvevők szignifikánsan jobb eredményeket érnek el a kimeneti mutatókat tekintve, mint a standard rehabilitációs program résztvevői.

3. Módszerek

3.1. Rendszerezett irodalmi áttekintés

A vonatkozó szakirodalom áttekintése a PubMed, Google Scholar, Web of Science, Ovid és Scopus adatbázisokban fellelhető cikkek átnézése alapján történt. A kutatásunkba azokat az állat asszisztált intervencióval foglalkozó, angol nyelven publikált tanulmányokat válogattuk be, amelyek Parkinson kórban, strokeban vagy sclerosis multiplexben szenvedő résztvevőket vizsgált. Gyermekekkel foglalkozó, segítő állatokat vizsgáló vagy robot állatokkal végzett kutatások, illetve az esettanulmányok, rendszerezett irodalmi áttekintések és metaanalízisek kizárásra kerültek. A

kiválasztott cikkek minőségi vizsgálata a Newcastle-Ottawa minőségértékelési pontrendszer segítségével történt.

3.2. Randomizált kontrollált vizsgálat

2018 októberétől heti 1 alkalommal, 45 perces, csoportos kutyaaterápiás foglalkozás bevezetését indítottuk képzett terápiás kutya ill. terápiás kutya felvezető segítségével. Fő betegcsoportunkat neurológiai és mozgásszervi kórképben szenvedő betegek adták, akik a Dél-pesti Centrumkórház Rehabilitációs Centrumában részesültek rehabilitációs kezelésben. Vizsgálatunk során, mindkét kutatási csoportban a résztvevők szinte ugyanazt a rehabilitációs programot teljesítették 3 héten át. A résztvevők minden nap részesültek gyógytornában és elektroterápiában illetve heti 3x gyógymasszázsban, terápiánként 2-2 terapeuta bevonásával. A 2 csoport közötti különbséget az adta, hogy az intervenció csoport egyik gyógytorna foglalkozását kutyaaterápiával helyettesítettük. A 3 hetes program kezdetén és végén szociodemográfiai illetve betegséggel kapcsolatos kérdéseket tartalmazó kérdőív mellett a Rövidített Beck Depresszió Skálát (BDI-9), a Betegségteher Index kérdőívet (IIRS), a WHO-féle Jólét Kérdőívet (WBI), a Spielberger-féle Állapotszorongás Kérdőívet (STAI) és a fájdalom mérésére a vizuális analóg

skálát (VAS) töltöttünk ki a résztvevőkkel. Statisztikai elemzéseket végeztünk a 2 beavatkozás vizsgált mutatókra történő hatásának vizsgálatára illetve a 2 beavatkozás hatásnak közötti különbségek detektálására.

4. Eredmények

4.1. Rendszerezett irodalmi áttekintés

A kiválasztott 13 kutatás közül 10 tanulmány alanyai cerebrovascularis betegségben szenvedő páciensek voltak, két tanulmány foglalkozott Parkinson kóros betegekkel, és további egy vizsgálat alanyai sclerosis multiplexes betegek voltak. A ló asszisztált intervenció hatásait a vizsgált 13 tanulmány közül 10 kutatta, míg a többi 3 vizsgálat terápiás kutya által végzett intervenció eredményeit közölte. A beválogatott kutatások közül 8 publikáció jó minősítést kapott, 5 pedig gyengének minősült.

A vizsgált tanulmányok eredményei alapján összességében megállapítható, hogy a ló vagy kutya asszisztált intervenciók fontos kiegészítő eszközök lehetnek a neurológiai rehabilitációban. A lovasterápia kiemelkedően hatékony a motoros funkciók és járásmintázatok javításában, míg a kutyaterápia főként a motiváció és pszichológiai jóllét támogatásában nyújt segítséget. Mindkét terápiás forma hozzájárulhat a betegek életminőségének növeléséhez.

4.2. Randomizált kontrollált vizsgálat

A BDI-9 pontszámainak változására gyakorolt hatás vizsgálata esetén megállapítható, hogy a háromhetes program során a kontroll csoport pontszáma csak enyhén csökkent, míg a kutyaterápiában részesülő experimentális csoport jelentősen alacsonyabb pontszámot ért el a program végére, ami depresszió mértékének csökkenésére utal. Az interakciós hatás statisztikailag szignifikáns ($p = 0,009$), ami arra utal, hogy a 3 hetes kutyaterápia nagyobb mértékben járult hozzá a depressziós tünetek enyhítéséhez, mint a standard rehabilitációs program **(1.táblázat)**.

Az IIRS pontszámainak változása alapján is igazolható a kutyaterápiával kiegészített standard rehabilitációs program jótekonysága. A háromhetes program során a kontroll csoport pontszámai alig változtak, míg a kutyaterápiában részesülő csoport jelentős csökkenést mutatott, ami a betegség által okozott terhek csökkenésére utal. Az interakciós hatás statisztikailag szignifikáns ($p < 0,001$), ami alátámasztja, hogy az idő előrehaladtával a 2 csoport értékei szignifikánsan különböztek egymástól a kutyaterápia javára **(1.táblázat)**.

A WBI pontszámainak változását tekintve a háromhetes program során mindkét csoportban növekedés volt

megfigyelhető, azonban a kutyaterápiában részesülő csoport jelentősen nagyobb mértékű javulást mutatott. Az interakció statisztikailag szignifikáns ($p < 0,001$), vagyis a kutyaterápiával kiegészített rehabilitációs program szignifikánsan nagyobb mértékben javítja az életminőséget, mint a standard terápia **(1.táblázat)**.

A STAI pontszámainak elemzése alapján a háromhetes program során a kontroll csoportban csak enyhe csökkenés volt megfigyelhető, míg a kutyaterápiában részesülő csoport jelentős mértékű szorongáscsökkenést mutatott. Az interakció statisztikailag szignifikáns ($p < 0,001$), ami arra utal, hogy a kutyaterápia hatásosabban csökkentheti a szorongás szintjét az idő előrehaladtával, mint a szokásos terápiás program **(1.táblázat)**.

A fájdalom mértékét jelző VAS pontszámainak változása alapján mindkét vizsgálati csoportban csökkentek a pontszámok a 3 hetes program alatt, de a kutyaterápiában részesülő csoportnál nagyobb mértékű csökkenés volt megfigyelhető a kontroll csoport eredményeihez viszonyítva. Az interakció statisztikailag szignifikáns ($p = 0,01106$), ami arra utal, hogy a kutyaterápia hatásosabban csökkentette a résztvevők fájdalmát a 3 hetes program során **(1.táblázat)**.

1. táblázat: Az interakciós hatások elemzésének
összefoglaló táblázata

kérdőív	interakciós hatás a 3 hetes program során	F	df	Sig. (p)
BDI-9	kutyaterápia*	7,109	1, 111	0,009
	nem	0,067	1, 111	0,796
	kor*	7,785	1, 111	0,006
	iskolai végzettség	0,595	1, 111	0,442
IIRS	kutyaterápia*	20,617	1, 111	<0,001
	nem	1,452	1, 111	0,231
	kor	0,639	1, 111	0,426
	iskolai végzettség	0,000	1, 111	0,992
WBI	kutyaterápia*	19,061	1, 111	<0,001
	nem	0,725	1, 111	0,396
	kor	0,026	1, 111	0,872
	iskolai végzettség	0,363	1, 111	0,548
STAI	kutyaterápia*	28,601	1, 111	<0,001
	nem	0,007	1, 111	0,933
	kor	2,571	1, 111	0,112
	iskolai végzettség	0,158	1, 111	0,692
VAS	kutyaterápia*	6,677	1, 111	0,011
	nem	0,713	1, 111	0,400
	kor	1,800	1, 111	0,182
	iskolai végzettség	1,579	1, 111	0,212

5. Következtetések

A vizsgálat sorozat tudományos újdonságai az alábbiakban állapíthatók meg:

- ló- illetve kutyaasszisztált intervenciók pozitív hatással vannak a cerebrovascularis betegségek, Parkinson-kór és seclerosis multiplex kórlefolására a mozgás, az érzelmi jóllét, életminőségi mutatók és az önállóság javítása által
- 3 hetes standard rehabilitációs program statisztikailag szignifikáns mértékben csökkenti a vizsgált beteganyag depressziós tüneteinek súlyosságát, a betegség vagy az arra kapott terápia által tapasztalt terheket, javítja az életminőséget, csökkenti az állapotszorongás szintjét és csökkenti a betegek fájdalmának mértékét
- 3 héten át tartó, heti 1x45 perces kutyaterápiával kiegészített rehabilitációs program statisztikailag szignifikáns mértékben mérsékli a vizsgált beteganyag depressziós tüneteinek súlyosságát illetve a betegség vagy az arra kapott terápia által tapasztalt terheiket, javítja az életminőséget, csökkenti az állapotszorongás szintjét és csökkenti a páciensek fájdalmának mértékét
- a 2 vizsgálati csoportban mért mutatók idővel szignifikánsan eltérően változtak, amely különbség minden mérőmódszer esetében a kutyaterápia hatásának volt köszönhető, a

kontroll csoporthoz képest a kutyaaterápiás csoportban mért pozitív változások kifejezettebbek voltak

6. Saját publikációk jegyzéke

6.1. Az értekezés témájához kapcsolódó saját közlemények

1. Veronika Mittly, Cecilia Farkas-Kirov, Ágnes Zana, Kata Szabó, Veronika Ónodi-Szabó, György Purebl: The effect of animal-assisted interventions on the course of neurological diseases: a systematic review Systematic Reviews (2023) 12:224
<https://doi.org/10.1186/s13643-023-02387-y>
2. Veronika Mittly, Veronika Fáy, Natália Dankovics, Vanda Pál, György Purebl: The role of dog therapy in clinical recovery and improving quality of life: a randomized, controlled trial BMC Complementary Medicine and Therapies (2024) 24:229
<https://doi.org/10.1186/s12906-024-04538-7>

6.2. Az értekezés témájához közvetlenül nem kapcsolódó saját közlemények

1. Mittly V, Németh Zs, Berényi K, Mintál T (2016) : A Bokasérülések előfordulása és prevenciója a sportban, Magyar Epidemiológia 12 :31-38
2. V Mittly, Zs Németh, K Berényi, T Mintál (2016): Mind does matter- the psychological effect of ankle injury in sport, Journal of Psychology and Psychotherapy 6:278

3. Mittly V, Németh Zs, Berényi K, Mintál T (2017): Ép testben ép lélek, avagy a bokasérülések pszichés hatása a sportolókra, Rehabilitáció 27(1): 20-28.
4. Németh Zs, Mittly V, Berényi K, Mintál T (2021): Sportolók megküzdési stratégiái bokasérülést követően, Rekreáció 11 (3) 14-27. ISSN: 2064-4981

Σ IF: 9,6